

Viktorija Baltutytė: „Bendruomenė – ne vieno žmogaus darbas“

Justina MIKELIŪNAITĖ

Dešimtuosius veiklos metus Lietuvių bendruomenė Bulgarijoje pradėjo su nauja pirmininke. Vadovauti išrinkta ryžtinga ir užsispyrusi žemaitė, Bulgarijoje jau spėjusi išgarsėti virtuvės šefė Viktorija Baltutytė.

Viktorija – penktoji bendruomenės pirmininkė nuo organizacijos įkūrimo 2012-aisiais. Ji pakeitė dvi kadencijas pirmininkavusią ir lietuvių aerodrome bei kitose atvirose erdvėse dažnai būrusią parasparnių pilotę Rimantę Verbylaitę Tzolovą, kuri vasarą su šeima keliasi gyventi į Lietuvą. Pernai mama tapusi Viktorija perimti bendruomenės vairą sutiko ne tik norėdama pati daugiau bendrauti su lietuviais, drauge minėti šventes, bet ir siekdama sukurti sūnui aplinką, kur jis kuo dažniau girdėtų lietuvių kalbą ir galėtų bendrauti su kitais lietuvių ir mišrių šeimų vaikais.

Nors gyvenamąją vietą Bulgarijoje yra deklaravę beveik 400 lietuvių, į bendruomenę susibūrę mažiau nei 10 procentų. Aktyviausi – Sofijos lietuviai, taip pat stipri ir auganti bendruomenė įsikūrusi Slavianų (*Slavyani*) kaime Lovečo rajone, kur lietuviams priklauso jau daugiau nei 20 namų. Šią ramią, bulgariškai lėtą gyvenimo būdą pajusti leidžiančią vietą dažniausiai renkasi Lietuvos pensininkai, įkvėpti pirmųjų kaime apsigyvenusius tautiečių – Nijolės ir šviesaus atminimo Adolfo Berenių – leisti į bulgarišką avantiūrą.

Bulgarijos lietuviai kartu ir šventėse, ir labdaros akcijose

Dauguma Bulgarijos lietuvių yra naujosios kartos emigrantai, atvykę čia po 2004-ųjų. Sovietmečiu Bulgarijoje apsigyvenusius lietuvių galima suskaičiuoti ant

pirštų. Dauguma jų – čia atitekėjusios moterys. Ir dabar didžiąją dalį lietuvių, nuolat gyvenančių Bulgarijoje, galima vadinti meilės emigrantais. Keletui metų kartais čia atveda studijos ar verslo reikalai. O kai kurie vasaromis mėgaujasi Juodosios jūros paplūdimiais ir vadina save sezoniniais migrantais.

Bulgarijos lietuvių profesijos, interesai, atvykimo tikslai labai skirtingi, bet juos vienija noras bendrauti ir išlaikyti kalbą, tradicijas savo šeimose. Bendruomenės nariai drauge mini valstybines šventes, Užgavėnes, Velykas, Jonines, dalyvauja Lietuvių kalbos dienoje, nacionalinio diktanto konkurse, bėgimuose ir kitose iniciatyvose. Daugiausia dėmesio sulaukia Kalėdinis vakaras, deja, dėl pandemijos, keletą metų bendros šventės teko atsisakyti. Taip pat bendruomenės nariai noriai įsitraukia ir į labdaros akcijas, surengta keletas pagalbos iniciatyvų vaikų namų auklėtiniams, daug metų bendruomenė atstovauja Lietuvai tarptautinėje labdaros mugėje, o paskutinės mugės metu surinktas lėšas nutarta paaukoti Ukrainai.

Virtualiai leisti laisvalaikį nori ne visi

Pandemijos laikotarpiu gimė naujų iniciatyvų rengti susitikimus virtualioje erdvėje – nuotolinis mamų klubas, Bulgarijos lietuvių kavos pertraukėlė, internetu vyko ir keletas visuomeninių bendruomenės susirinkimų, prie ekranų buvo varžomasi naujosios pirmininkės surengtame protmūšyje Vasario 16-osios proga. Tačiau, nors nuotolinis bendravimas atveria naujų galimybių į bendruomenės veiklą įtraukti po visą šalį pasklidusius lietuvius, ypač gyvenančius atokesnėse vietovėse, nemaža dalis yra pavargę nuo nuotolinio darbo, nuotolinio ugdymo, tad ne itin entuziastingai sutinka pasiūlymus virtualiai leisti ir laisvalaikį.

Baltutytė tikisi, kad ribojimams sumažėjus, pavyks suburti lietuvius ir paskatinti ne tik drauge minėti šventes, bet ir tiesiog susibėgti kavos, klausti patarimų, padėti ir aktyviau palaikyti vieniems kitus. Organizuodama renginius, informuodama bendruomenės narius, vykdydama įvairias pilietines iniciatyvas Lietuvių bendruomenė Bulgarijoje glaudžiai bendradarbiauja su Lietuvos ambasada Rumunijoje ir Bulgarijai ir Lietuvos garbės konsulatu Sofijoje. Garbės konsulas dr. Racho Ribarovas palaiko daugumą bendruomenės iniciatyvų ne tik idėjiškai, bet ir finansiškai.

Buvusi bendruomenės pirmininkė R. Verbylaitė-Tzolova Lietuvą garsino parasparnių tikslaus nusileidimo varžybose. Ji yra pasaulio ir Europos

vicečempionė. Taip pat juodu su vyru Tzvetanu ne vienam tautiečiui aprodė Sofijos apylinkes iš paukščio skrydžio. O V. Baltutytė tiltų tarp Lietuvos ir Bulgarijos ieško virtuvėje. Į Bulgariją ją atvedė svajonė studijuoti kulinariją. Sofijoje įsikūrusi Kulinarijos akademija buvo prieinamiausias variantas, savo kokybe nenusileidžiantis geriausioms Vakarų Europos kulinarijos mokykloms.

Lietuvišką virtuvę pristatė Bulgarijos televizijoje

Kaip studentė V. Baltutytė į Bulgariją atvyko 2013-aisiais. Pasimokiusi teorijos, kulinarinę praktiką atliko Vokietijoje ir JAV (Vašingtone). Bulgarijoje likti visai neplanavo, bet likimas pasisuko kitaip. Po bandymų dirbti Belgijoje lietuvaite grįžo į Bulgariją padėti draugams atidaryti restoraną. Vėliau buvo pakviesta dirbti kitų aukšto lygio restoranų virtuvėse, o galiausiai grįžo ir į Kulinarijos akademiją kaip dėstytoja.

Bulgarijos televizijos šou V. Baltutytė demonstravo, kaip pasigaminti lietuvišką varškės sūrelį. Asmeninio archyvo nuotr.

Natūralu, kad iš bičiulių ir kolegų daugiausia klausimų Viktorija sulaukia apie lietuvišką virtuvę. Ir ji ne tik mielai papasakoja apie mūsų patiekalus, bet ir

pavaišina, o grįždama Kalėdoms namo kasmet kartu pasikviečia bent vieną draugą, kad parodytų savo šalį. Sako dar nesutikusi nė vieno, kuriam būtų nepatikę cepelinai ir Lietuvos gamta. O kaip pasigaminti lietuvišką varškės sūrelį, žemaitė rodė netgi Bulgarijos televizijos šou „MasterChef“. Apie bulgariškus kepinius lietuviams pasakojo Vytaro Radzevičiaus laidoje „Pasaulio puodai“.

Šiuo metu Viktorija sūpuoja vasarą metukų sulauksiantį sūnelį, tačiau būdama motinystės atostogose ši aktyvi, vietoje nenustygstanti ir idėjų pilna jauna moteris namais ir motinystės reikalais neapsiriboja. Ji ėmėsi vadovauti bendruomenei ir jau svajoja, kokius lietuviškus patiekalus galėtų gaminti ne tik draugams, bet ir pasiūlyti didesniai ratui bulgarų.

Užsiminei, kad visai neplanavai likti gyventi Bulgarijoje, o pirmieji išpūdžiai nesužavėjo. Kaip keitėsi Tavo santykis su šia šalimi metams bėgant?

Gyvenimas čia gerokai lėtesnis. Stebėjausi, kaip vietiniai gali sėdėti lauke ir 3 valandas gerti kavą. Taip pat kiek erzino aplaidus požiūris į tvarką, kitoks estetikos suvokimas. Net miestuose sutvarkytos tik pagrindinės gatvės. Sostinė Sofija nėra gražus miestas, tikrai nėra taip tvarkinga, kaip Lietuvoje. Be to, prieš 9 metus, kai atvykau, atlyginimai buvo mažesni, atrodė, kad bus sudėtinga rasti normalų darbą po studijų, tad neturėjau minčių čia likti.

Susiklostė kitaip. Baigiant mokslus kaip tik prasidėjo nauja restoranų banga, ėmė steigtis naujos vietos, turinčios tikrai aukšto lygio virtuvę. Keitėsi požiūris, augo, vystėsi maisto, restoranų kultūra. Įsisukau į darbus, jaučiau, kad realizuoju save, todėl išvykti ir pradėti visko iš naujo nebesinorėjo.

Iš šalies atrodo, kad Tauėjosi itin sklandžiai - sėkmingai baigei akademiją, dirbai geriausiuose restoranuose, kilai karjeros laiptais, dalyvavai TV šou, sulaukei pasiūlymo grįžti į Kulinarijos akademiją kaip dėstytoja. Su partneriais atsidarėte gatvės maisto užkandinę Sofijoje. Ir viskas vos iki 26-erių. Kaip pati vertini savo pasiekimus?

Jei atvirai, atsilieku nuo grafiko. Buvau suplanavusi gerokai daugiau. Toks jau mano būdas - jei ko nors imuosi, tai darau daug iš karto ir turi būti gerai. Esu perfekcionistė, ypač darbe. Norėjau atidaryti restoraną, bet dėl pandemijos, kuri maitinimo sektoriui krito itin smarkiai, apsiribojome užkandine. Tačiau tai tikrai ne pabaiga, galvoje jau suku naujus planus, norėčiau į Bulgariją įvežti lietuviškų

skonių.

Žinoma, nebūtų teisinga sakyti, kad nieko nepasiekiau, bet tiek, kiek yra, man atrodo neužtektinai. Į priekį nuolat stumia noras būti geriausiai, būti viršuj, nes kitaip atrodo, kad neapsimoka net pradėti. Jei būtų lengva, būtų neįdomu. Pavyzdžiui, labai nemėgau gaminti desertų, bet būdama Amerikoje specialiai mečiau sau iššūkį ir užsirašiau į kulinarijos studentų desertų konkursą. Parsivežiau aukso medalį. Jei nekeli sau iššūkių, stovi vietoje, netobulėji.

Profesionali virtuvės šefė buvo pakviesta grįžti į Kulinarijos akademiją dėstytojauti. Asmeninio archyvo nuotr.

Nors tempą kiek pristabdė vaiko gimimas, atrodo, kad ugingas charakteris neleidžia ramiai sėdėti ir tik mėgautis motinyste. Kas Tave paskatino įsitraukti į bendruomenės veiklą? Gal tapusi pirmininke ir šioje srityje turi ambicingų planų?

Tiesą sakant, niekada nebuvo pagalvojusi apie pirmininkės postą. Bendruomenė

nėra didelė, tad, buvusiai pirmininkei nutarus grįžti gyventi į Lietuvą, neatsirado daug norinčių ir turinčių laisvo laiko perimti bendruomenės vairą. Tapo neramu, kad veikla išvis gali nutrūkti, ir suskaudo širdį. Negalėjau to leisti. Nors prieš tapdama mama dirbdavau itin ilgas valandas ir dažnai negalėdavau dalyvauti bendruomenės renginiuose, man svarbu, kad turėtume galimybę susiburti, bendrauti lietuviškai, paminėti šventes. Rūpi, kad bendruomenė išliktų ir augtų.

Pradėjusi eiti naujas pareigas, išsikėliau keletą tikslų. Norėčiau bendruomenę įregistruoti oficialiai. Taip pat pasvajoju apie virtualius dienos centrus lietuvių vaikams, kuriuose šie išmoktų lietuviškų žaidimų, dainelių ir kurie galėtų išaugti į gyvus susitikimus, pamokėles ar įvairius renginius. Norisi palaikyti lietuvišką dvasią, kad bendruomenė sietųsi ne tik su oficialiomis šventėmis ar Kalėdų šventimu, bet ir glaudžiu tarpusavio ryšiu, palaikymu. Kartais pasigendu artumo. Žinoma, nebūtina tapti viena didele šeima, tačiau norisi pasikalbėti, susitikti, pasiskusti, pasiguosti. Vienas svarbiausių dalykų, kad bendruomenė būtų sėkminga, mano nuomone, ir yra tarpusavio ryšys.

To ryšio, matyt, reikia ne visiems. Šalyje gyvenantys lietuviai skaičiuojami šimtais, tačiau prie bendruomenės prisijungia vos kelios dešimtys. Kaip manai, kokios priežastys tai lemia?

Nors daugiausia lietuvių įsikūrę sostinėje, nemažai jų išsibarstę po visą šalį, o atstumai tarp miestų tikrai nemenki. Pavyzdžiui, Sofiją ir pajūrį skiria apie 5 valandas kelio. Suprantu, kad gyvenant atokiau gali būti sudėtinga atvykti į gyvus renginius. Dėl to nemažai susitikimų organizuojame virtualiai, bet žmones sunku prie jų pripratinti, pirmieji susitikimai nesulaukė didelio dėmesio. Nežinau, ar tiesiog įsisukus darbuose pritrūksta laiko, ar noro bendrauti su tautiečiais, ar ką nors praleidome komunikuodami ir ne visus pasiekė informacija apie renginius, nors visad skelbiame ir feisbuko grupėje, ir elektroniniu paštu.

Pandemija atsiskyrimą ir užsidarymą savuose burbuluose, šeimos ir artimų draugų ratuose tik dar padidino. Džiaugiuosi, kad atsirado iniciatyva suburti virtualų mamų klubą ir rengti neoficialias kavos pertraukėles internetu. Tikiuosi, kad pavyks šias idėjas išauginti ir pritraukti vis daugiau dalyvių.

Sofijoje lietuviai minėjo Lietuvos Valstybės Atkūrimo 100-metį. Asmeninio archyvo nuotr.

Kokią bendruomenę įsivaizduoji po 5 ar 10 metų. Ar esi numačiusi kryptį, kuria galėtų sekti ir ateityje bendruomenei vadovausiantys žmonės?

Norisi, kad įsitrauktų daugiau žmonių, siūlytų savo idėjas, rodytų iniciatyvą. Pirmininko ar saujelės aktyviausių žmonių gali nepakakti, kad bendruomenė būtų gyvybinga - juk dirbame ne sau, o siekiame, kad susitikimai ar kitos iniciatyvos būtų įdomūs ir naudingi visiems šalyje gyvenantiems lietuviams. Grįžtamasis ryšys ir pagalba yra labai stiprūs veiksniai, motyvuojantys stengtis labiau arba kartais prislopinantys norą vėl bandyti išjudinti kitus.

Man teko pagyventi ne vienoje šalyje ir visuomet susirasdavau lietuvių. Itin nustebino tautiečių rūpestis ir globėjiškumas Amerikoje. Vykau ten kaip studentė, tad sutikti lietuviai draugiškai paklausė, ar turiu ką valgyti, ar nereikia šiltų kojinių, padėjo susirasti butą. Išties, kartu giedoti himną gera ir patiriame jaudinančių akimirkų, tačiau manau, kad svarbiausia gebėti ir norėti vieni kitiems padėti. Ideali bendruomenė - artima, draugiška, padedanti rasti išeitį, palaikanti. Esame ne namuose, todėl net vieno žmogaus šiltas žodis ir rūpestis gali būti labai reikalingas, ypač naujai atvykusiems.

Kai prieš keletą metų pavogė mano piniginę su visais dokumentais, jau žinojau, kur skambinti, tad greitai sulaukiau atsakymų į visus klausimus. Noriu, kad ir kiti žinotų, jog visada gali kreiptis pagalbos, patarimo, konsultacijos, o aš ir

bendruomenės branduolys tikrai esame pasirengę padėti ir šiltai, atvirai priimame kiekvieną, norintį įsilieti į bendruomenės gretas.

Atkreipei dėmesį, kad kitoje šalyje nesame namuose. Tad ar neturi planų ateity grįžti namo, į Lietuvą?

Didžiuojuosi, kad esu lietuvė, ir to niekada neatsisakysiu. Dėl grįžimo negaliu užtikrintai sakyti, kad to niekada nebus. Šiuo metu tokių planų neturiu, bet jei ateityje gaučiau gerą darbo pasiūlymą ar sugalvočiau savo veiklą, tokios galimybės neatmetu. Būtų gera būti arčiau šeimos, artimųjų, o seneliai galėtų dažniau matyti anūkelį.

Išties tautinė bendruomenė svečioje šalyje dažnai padeda stiprinti tą namų jausmą, pasijusti priimtam, suprastam. Minėjai, kad pasigendi narių aktyvumo. Kaip Bulgarijos lietuviai, norintys, kad bendruomenė gyvuotų ir augtų, galėtų prisidėti prie jos veiklos?

Svarbiausia drąsiai pasidalinti idėjomis, gal kartu ją patobulinsime ir gims kai kas gražaus. O galimybių yra pačių įvairiausių – rengti virtualius susitikimus nuo neįpareigojančių paplepėjimų iki internetinių seminarų, pasidalinant savo profesinėmis žiniomis ar gyvenimo Bulgarijoje, įsikūrimo patirtimi, organizuoti pamokėles vaikams, suburti knygų klubą, pakviesti į savo miestą ar kaimą ir surengti ekskursiją, dalintis receptais, rengti sporto treniruotes ar varžybas, meditacijas, susitikimus su menininkais, kitų bendruomenių atstovais ir t. t.

Bendruomenė nėra vieno žmogaus darbas. Norint, kad bendruomenė veiktų oficialiai, reikia pasirūpinti išaugusiu dokumentacijos kiekiu, vertimais, organizaciniais darbais. Iš simbolinio metinio nario mokesčio neturime galimybės kam nors mokėti algą už šias užduotis. Todėl labai reikalingi savanoriai, kurie skirtų savo laiką ir pasidalintų darbų krūviu, taip padėdami bendruomenei augti ir atverdami naujas galimybes veikti oficialiai ir įgyvendinti įvairius projektus, gauti finansavimą ir pan.

Norėčiau daugiau dėmesio skirti vaikams, motyvuoti ir įtraukti į veiklą daugiau žmonių, atskleisti jiems veiklos bendruomenėje galimybes. Bendruomenės branduolį sudarantys žmonės išties šilti, geranoriški, draugiški, tad kviečiame prisijungti ir daugiau tautiečių, kad ir kurioje šalies vietoje gyventų. Būdų įsitraukti yra įvairių, svarbu noras ir motyvacija.

Tik kartu galime būti stiprūs ir sukurti ištis stiprią, draugišką, artimą ir palaikančią organizaciją, kurioje norisi būti, veikti, augti.

Projektas „Pasaulio Lietuva.“

www.pasauliolietuvis.lt

Jei norėtumėte publikuoti straipsnį prašome nekeisti straipsnio pavadinimo, nurodyti informacijos šaltinį, autorių ir projekto pavadinimą.